



Universitätsbibliothek Paderborn

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

VII. Vtrum Filium Patre, Spiritum sanctum Filio inferiorem esse dixerit,

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

ORIGENIANORVM

34.

V. Sic exposita Origenis doctrina, exploduntur nonnulli à quibus accusatum fuisse. A Origenem scribit Pamphilus in Apolog. quod Filium Dei per prolationem in substantiam venisse dixerit. Mirum certe est hoc ei crimen objici, quod in alijs sape ipse carpit ac disserit. Nam prater ea quae afferit Pamphilus testimonia, insigne quoque illud est è Tom. I. in Iohann. p. 23. & 24. n. 15. qd. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 788. 789. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 798. 799. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 898. 899. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 988. 989. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 997. 998. 998. 999. 999. 1000. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1088. 1089. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1097. 1098. 1098. 1099. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1178. 1179. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1187. 1188. 1188. 1189. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1195. 1196. 1196. 1197. 1197. 1198. 1198. 1199. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1217. 1218. 1218. 1219. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1237. 1238. 1238. 1239. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1247. 1248. 1248. 1249. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1257. 1258. 1258. 1259. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1267. 1268. 1268. 1269. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1277. 1278. 1278. 1279. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1287. 1288. 1288. 1289. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1297. 1298. 1298. 1299. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1317. 1318. 1318. 1319. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1327. 1328. 1328. 1329. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1337. 1338. 1338. 1339. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1347. 1348. 1348. 1349. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1357. 1358. 1358. 1359. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1367. 1368. 1368. 1369. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1377. 1378. 1378. 1379. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1387. 1388. 1388. 1389. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1397. 1398. 1398. 1399. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1407. 1408. 1408. 1409. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1417. 1418. 1418. 1419. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1427. 1428. 1428. 1429. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1437. 1438. 1438. 1439. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1447. 1448. 1448. 1449. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1457. 1458. 1458. 1459. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1467. 1468. 1468. 1469. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1477. 1478. 1478. 1479. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1487. 1488. 1488. 1489. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1497. 1498. 1498. 1499. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1507. 1508. 1508. 1509. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1517. 1518. 1518. 1519. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1527. 1528. 1528. 1529. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1537. 1538. 1538. 1539. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1547. 1548. 1548. 1549. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1557. 1558. 1558. 1559. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1567. 1568. 1568. 1569. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1577. 1578. 1578. 1579. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1587. 1588. 1588. 1589. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1597. 1598. 1598. 1599. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1607. 1608. 1608. 1609. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1617. 1618. 1618. 1619. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1627. 1628. 1628. 1629. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1637. 1638. 1638. 1639. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1647. 1648. 1648. 1649. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1657. 1658. 1658. 1659. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1667. 1668. 1668. 1669. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1677. 1678. 1678. 1679. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1687. 1688. 1688. 1689. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1697. 1698. 1698. 1699. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1707. 1708. 1708. 1709. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1717. 1718. 1718. 1719. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1727. 1728. 1728. 1729. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1737. 1738. 1738. 1739. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1747. 1748. 1748. 1749. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1757. 1758. 1758. 1759. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1767. 1768. 1768. 1769. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1777. 1778. 1778

LIBER SECUNDVS.

38

B At tamen est, quia paulo post sequitur loci etiudium expositio, tamen nec non hanc ignorasse Christum, quatenus ipsam Ecclesiam, quae corpus Christi est, ignorat. Huc addenda censeat aliquis longam disputationem ex initio Tomi 2. in Iohann. p. 46. & seq. in qua vocem θεος articulo suo conjunctam distinguit Origenes à voce θεοῦ eodem articulo definita, atque hanc deputat Filio, illam Patri: unde opinati sunt quidam aliam ipsum Deitatem adscripsisse Patri, ac præstantiorem; inferiorem vero Filio. Quapropter ea Genebrardus ab Arianis assuta fuisse censebat. At cum ea tamen dextre accipi posse agnoscatur, & Nos quoque in Observationibus demonstrarimus, cur loco huic falsi apponamus notam,

causa nulla est. At manifeste sanctum Spiritum honore suo ad dignitatem fraudare conatur. Origenes Tom. 13. in Iohann. p. 218, his verbis: ἀριστὸς δὲ Βιβλούμων ἡσθέται τοι εἰδός, πα-
πεταὶ μὴν τῷ θυμῷ ἡσθέται, καὶ συγκειτοί, ἀλλὰ ἡσθέται λόγος τοι στοιχεῖ, τοι παίρεται τὸ ἄγνωτον, ἡσθέται μόνος τοι, ἢ οὐ πάλιον δεῖ τοι παῖσι, δοῦνας ἡσθέται αὐτοῖς ἐπὶ τῷ πάντα πνεύμα τῷ
C λοιπῷ, ἢ τῷ πνεύματι¹. Spiritum sanctum illuc infra Patrem deprivat: Filio vero posthabet Tom. 2. in Iohann. p. 58. Κατὰ δὲ ἑπτατού δέκατου συμβιβασμού, τός, εἰ παῖς αἱ
αἱ αὐτὸς ἡσθέται, ἐπὶ τὸ πνεύμα σῆμα τοῦ λόγου ἰσθμετο, ἐν τῷ πάντα τοι τούτοις ἡσθέται τοι εἰ διαγε-
νέτο νομίμων, εἰ δὲ λαζαῖς πάντας ἡσθέται ἡ μάρτιος εἰς τὸ ἔαραν δοκοῦσσι.

VIII. Laſe Christi majestatis reum Origenem peragit Hieronymus Epift.59. ad Avit. cap. 1. ubi libri primi *et ei ap̄xē* deliria commemorans, dixisse illum notat; *Christum collatio- ne Patris splendorem esse parvorum*, qui apud nos pro imbecilitate noſtra magus esse videantur. Deinde addit: *Duas statuimus, majoris & parvula; unius que mundum implear, & magnitudine sua quo- dannmodo trivisibilis fit; & alterius quia sub oculis cadit, posuit exemplum; priori Patrem, posteriori Fi- lium comparans.* Iustiniānus in Epiftola ad Menam gradus in Trinitate posuisse ipsum ait, &

D Patrem Filio majorem fixisse: tum ex ipsis Origenis verbis accusationem suam comprobat. Et quid reliquos commemorare attinet, cum par sit Scriptorum fere omnium querela, quotquot in ejus reecondis erroribus operam aliquam posuerint? Non minoribus doctrina ejus de Spiritu sancto insimulationibus & convitijs proscissa est a Theophilo, Epiphano, & præter alios à Basilio, qui Origenem de Spiritu sancto male sentientem, si quando recte locutus est, vi confuterunt & traditionis victimum fuisse scribit. Ejusdem etiam noxæ arcessivit Dionysium Alexandrinum Origenis discipulum: adeo ut ex Adamantij schola primi omnium adversus Spiritum sanctum errores videantur extitisse. Ad aliorum erimationes adicit Hieronymus, dixisse illum Patris & Filii ministrum esse Spiritum sanctum: & Iustinianus in fine Epistola sua de Menam Origenem ait Filium & Spiritum sanctum appellasse.

XV. Multa quidam contra hanc in gratiam Origenis obtendi possunt, quibus orthodo-

IX. Multa quidem contra haec in gratiam Origenis obtendi possunt, quibus orthodoxam de Verbi dignitate sententiam tueri vitus est: sed ea fere e libris de prompta que Rufinum Interpretem habent, properteaque dubia sunt fidei, & interpolata credi possunt. Afferemus tamen singula, ne caussam Origenis deferuisse videamur. Ac primum de Christo haec leguntur Hom. 4. in Gen. Formam namque serui accepit, & cum i se invisibilis sit naturae, ut pote aequali Patri, habitare tamen visibilis sucepit: & ista libro 7. in Epist. Pauli ad Rom. Ide non ad injuriam dicitur, quia Prophetis subiecti sunt spiritus, sed ad diffensionem; sicut & illud dictum accepimus a Salvatore, quia tunc & ipse Filius subiectus erit et qui sibi subdidit omnia. Et hic enim subiectus non quasi inferior dicitur. Quomodo enim inferior dici poterat, qui Filius & omnia.

F est que Pater Omnia enim, inquit, Pater tua, mea sunt. Quindecim libr. 1. *Sei αγα*, cap. 2. eamdem esse docet Patris & Filij potentiam, bonitatem eamdem. Quod autem Servatorem universorum esse Deum negavit libr. 8. contr. Cels. huic illud opponi potest è Praef. Comment. in Iohann. ε των πατέρων οὐ, εδι τοι μη τοι πατέρες οὐ δύον δύον λόγον. Ηδης γα επει-
Γε αγαθοῦ κατά τοι μη μαρτυρεῖ. Cum enim omnia habeat à Patre Filius, acceptum Patti refert universorum esse Deus. Rerum igitur universarum Deus est Pater à se; Filius carumdem rerum Deus est à Patre. Cum Servatorem ergo universorum Deum esse negat, Deum intellige à se, seu πατέρα. Cum eundem universorum Deum esse afferit, Deum id diligere à Patre, sive Deum de Deo. Facit etiam pro Origene, quod maxima locorum illorum, quibus Filij maiestatem imminuit, pars è Commentarijs in Iohannem est profecta, quos ad-
versus Marcionistam Heracleonem scriperat. Id autem erat sc̄tæ hujus delirium, Opifi-